

בבא בתרא כו

עניין: כי האדם עץ השדה ב'

רקאנטי פרשת שופטים

תהא מדת הדין קשה כענין פן תרבה עליך חית השדה. וטעם לא תשחית את עצה כבר ידעת מאמר רבותינו ז"ל אין לך כל עשב ועשב למטה וכו' והנה בהשחיתו למטה פוגם למעלה אמנם אם אינו טוען פירות כבר פסק כחו והבן מאמר רבותינו ז"ל לא שכיב שכבת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמניה וזהו כי האדם עץ השדה כפשוטו ואמרו רז"ל בפרקי רבי אליעזר ובשעה שכורתין עץ אילן שעושה פרי הקול יוצא מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע וכן בשעה שהנפש יוצאה מן הגוף:

הבונה

מב אמר רב האי
דיקלא דטעון קבא כו.
על מה שצוותה תורה (דברים כ) כי תצור אל עיר לא תשחית את עצה כי האדם עץ השדה עם שרבים פירשוהו בתמיה וכו' האדם הוא עץ השדה שילחם עמו ואתה עמו יש גם כן שפירשו בו בניחותא כי ממנו תאכל כמו כי נפש הוא חובל ועץ השדה הוא כמו אדם וכשם שאסור להרוג אדם כך אין לכרות אילן מאכל קודם זמנו:

מצודת דוד לרדב"ז מצוה תרא

צוה "לא תשחית את עצה" לפי 546 שארז"ל 547 אין לך כל עשב ועשב למטה שאין לו שר למעלה. והנה בהשחיתו למטה פוגם למעלה. אמנם אם [הזדקן העץ וכבר] אינו טוען פירות כבר פסק כחו, וכן הטעם באילני סרק. וכן ארז"ל 548 לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זמניה. וזהו "כי האדם עץ השדה". ובפרקי ר"א 549 בזמן שכורתין עץ אילן שעושה פרי, הקול הולך מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע וכן בשעה שהנפש יוצאה מן הגוף עכ"ל וזה סוד "וכל עצי השדה ימחאו כף". וארז"ל 550 שאומרים שירה לפניו ית'. והנה העץ עושה פרי היא דוגמא ורמז לעץ החיים הנטוע בגן. ולכן צוה 551 "אל תשחיתוהו כי ברכה בו", וקרוב שרמו הכתוב [את] זה בפסוק "כי האדם עץ השדה".

פרקי דר"א פל"ד

שְׁנָאֲמַר [שם צ, יד] **שְׁפַעְנֵנו בְּבִקְרָה חֲסָדָךְ**: (יח) **שְׁפָה קוֹלְךָ הוֹלֵךְ מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ וְאֵין קוֹלְךָ נִשְׁמָע, וְאֵלֹה הֵן**: (יט) **בְּשַׁעָה שְׁכוּרְתִין אֶת עֵץ הָאֵילָן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרִי, הַקּוֹל יוֹצֵא מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ וְאֵין הַקּוֹל נִשְׁמָע.** (כ) **וּבְשַׁעָה שֶׁהִנְחַשׁ סוּפוֹ וְאֵין הַקּוֹל נִשְׁמָע.** (כד) **וּבְשַׁעָה שֶׁהִנְשַׁמָּה יוֹצֵאת מִן הַגּוֹף, הַקּוֹל יוֹצֵא מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ וְאֵין הַקּוֹל נִשְׁמָע.** (כה) **וְאֵין הִנְשַׁמָּה יוֹצֵאת**

זוהר בלק דף רב ע"א

בהאי מעיין ועל מעינא דא קרינא קרא (דא) • תו "פְּתוּחַ" וְאִמַר (ה) (דנריס כ) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפסה וגו' כמה טבין אינון ארמיין וטבליין דאורייתא דהא בכל מלה ומלה אית כמה עיטין כמה טבין לבני נשא כמה מרגלאן דקא מנהרין לכל סטר ולית לך מלה באורייתא דלית בה כמה זוניין מנהרין לכל סטר • האי קרא איהו כפוס פשטיה • ואית ביה כפוס מדרשיה • ואית ביה חכמתא עלאה לאזדהרא למאן דאנטריך • זכאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא תדיר • מאן דאשתדל בה מה כתיב ביה (תהליס א) כי אם בתורת יי' חפלו וכתורתו יבנה יומם וילילה • והיה כעץ • אמאי דא סמיך לדא • אלא מאן דאשתדל באורייתא יומם וילילה לא ליהו כאע"א יבשא אלא כעץ שחול על פלגי מים • (ג) מה אילן אית ביה שרשין כעץ ודאי וחי לאו לאו איהו חכם בחכמתא • ת"ח כמה חביבין אינון דמשחדלי באורייתא קמי קב"ה דאפי' בזמנא דריגא תליא בעלמא ואחייביב רשו למחבלא לחבלא קב"ה פקיד ליה עלווייהו על אינון דקא משחדלי באורייתא והכי א"ל קב"ה • כי תצור אל עיר בנין מוביהו סגיאין עץ השדה דא חקרי אדם דאשתמודע עינא ותתא • עץ השדה אילנא רכרבא ותקיק דהוא שיה אשר צרכו יי' (דא) סמיך עליה אינון דאשתמודע ליהוא שדה תדיר • לבא מפניך במטור מלה דא אהדר לרישא דקרא דכתיב לא תשחית את עצה ההוא דיהיב לון עיטא ואתקין למתא לבא מפניך במטור איהו יהיב לון עיטא לאתקנא ולאחרא בתיובתא ואתקין ליה מאני זיינין (ה) בוקינס ושופרין •

מהר"ל נצח ישראל פי"ז

וארזא כי דבר זה היה ראוי להם, כי באמת האדם נקרא עץ השדה דכתיב (דברים כ') כי האדם עץ השדה, רק שהוא אילן הפוך כי העץ שורשו למטה תקוע בארץ, ואלו האדם שרשו למעלה כי הנשמה הוא שורש שלו והוא מן השמים. והידיים הם ענפי האילן, הרגלים הם ענפים על ענפים, גופו עיקר האילן. ולמה הוא אילן הפוך כי העץ שורשו למטה כי העץ חיותו מן האדמה, והאדם חיות נשמתו מן השמים. וכל ענין של